

РЕГИОНАЛЕН ЦЕНТАР ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И
ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Влада на Република Македонија

Национална Стратегија за инвестиции во животната средина

Нацрт верзија за консултации

Ноември 2008

financed by

Austrian

 Development Cooperation

Содржина

Вовед.....	6
I. Финансирање	11
II. СЕКТОРСКИ ПРИСТАП	17
II.1 Вовед	17
II.2 Водоснабдување, собирање, одведување и третман на отпадните води 19	
II.3 Отпад	25
II.3.1 Управување со комунален отпад.....	25
II.3.2 Управување со опасен отпад и други видови специјален отпад	31
II.3.3 Пилот проекти – сектор Отпад.....	33
II.4 Индустриски жаришта.....	33
II.5 Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (ИСКЗ).....	35
II.6 Квалитет на воздух	37
II.7 Заштита на климата.....	39
II.8 Заштита на природа	40
III. Зајакнување на институционалниот капацитет	43
III.1 Тековна состојба	43
III.2 Среднорочно решение	43
III.3 Спроведување на ИПА проекти	43
III.4 Останати проекти.....	44
III.5 Управување со квалитетот.....	44
III.6 Координација помеѓу министерствата	45
III.7 Задачи на институциите задолжени за спроведување на “Националната Стратегија за инвестиции во животната средина”	46
IV. Анекси.....	49

Листа на Табели

Табела 1: Преглед по извори на финансирање: алокации	12
Табела 2: Преглед по извори на финансирање: трошоци	12
Табела 3: ИПА финансирање на Стратегијата: алокации	12
Табела 4: IPA финансирање на Стратегијата – трошоци	13
Табела 5: Алокација на средствата по сектори*	14
Табела 6: Секторска алокација на средствата за ИПА компонентата на Стратегијата	14
Табела 7: Водоснабдување и канализација - трошоци	20
Блок 1: Индикативни критериуми за приоритизација на проектни идеи во под-секторот водоснабдување	21

Табела 8: Прилеп - собирање, одведување и пречистување на отпадни води – трошоци	22
Табела 9: Скопје-собирање, одведување и пречистување на отпадните води во Скопје – Фаза 1 – трошоци	23
Блок 2: Индикативни критериуми за приоритизација на проектни идеи од под-секторот собирање, одведување и третман на отпадни води	23
Табела 10: Регионално управување со отпад	27
Блок 3: Индикативни барања за проектите за регионално управување со отпадот	28
Табела 11: Регионални проекти за интегрирано управување со комунален отпад – алокации.....	30
Табела 12: Регионални проекти за интегрирано управување со комунален отпад - трошоци.....	31
Табела 13: Национални системи за управување со опасен отпад – алокации	32
Табела 14: Национални системи за управување со опасен отпад – трошоци	32
Табела 15: Пилот проекти – алокации	33
Табела 16: Индустриски жаришта – алокации	34
Табела 17: ИСКЗ кредитна линија – индикативен распоред за алокациите	36
Табела 18: Управување со квалитет на воздух – алокации	38
Табела 19: Управување со квалитет на воздух – трошоци	38
Табела 20: Заштита на климата – алокации	39
Табела 21: Заштита на природа – алокации	41
Табела 22: Заштита на природа – трошоци	41
Табела 23: Зајакнување на институциите што ја имплементираат Стратегијата – трошоци	45
Табела 24: Одговорности за спроведување	47

АНЕКСИ

Анекс 1 - Листа на приоритетни проекти во секторот води

Анекс 2 - Критериуми за рангирање на општините

Листа на Кратенки

АДА	Австриска Агенција за Развој
АДКОМ	Асоцијација на даватели на комунални услуги
AQ	Квалитет на воздух
BSAP	Стратегија за биодиверзитет и Акционен План на РМ
БРРР	Биро за Рамномерен регионален развој
CARDS	Помош на заедниците за реконструкција, развој и стабилизација
CBD	Конвенција за биолошки диверзитет
CDM	Механизам за Чист развој
CHP	Комбинирани термални и енергетски постројки
CITES	Конвенција за меѓународна трговија со загрозени видови, флора и фауна
ЦФЦД	Сектор за централно финансирање и склучување на договори
DNA	Овластен Орган на државната управа
ЕС	Европска Комисија
EAP	Европска Агенција за Реконструкција
ЕИБ	Европска Инвестициона Банка
ЕЕ	Енергетска Ефикасност
ЕЕА	Европска Агенција за животна средина
ELV	Стари возила
ОВЖС	Оценка на влијанија врз животната средина
ЕИОНЕТ	Европска информативна и набљудувачка мрежа
МЕПСО	Македонскиот електропреносен систем оператор
ЕУ	Европска Унија
GEF	Глобален фонд за инвестиции во животна средина
GHG	Гасови кои го предизвикуваат ефектот на стаклена градина
GIS	Географски Информативен Систем
БДП	Бруто домашен производ
IAEA	Меѓународната Агенција за Атомска Енергија
ИПА	Инструмент за пристапна помош
ИСКЗ	Интегрирано спречување и контрола на загадувања
МФИ	Меѓународни Финансиски Институции
JICA	Јапонска Агенција за меѓународна соработка
JBIC	Јапонска Банка за меѓународна соработка
KfW	Германска банка за развој
LCP	Големи постројки за согорување
ЕЛС	Единици на локална самоуправа
МЗШВС	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
МЕ	Министерство за Економија
МЖСПП	Министерство за Животна средина и просторно планирање
МЛС	Министерство за локална самоуправа
МТВ	Министерство за Транспорт и врски
МЗ	Министерство за Здравство
МФ	Министерство за Финансии
МВDP	Македонска Банка за поддршка на развојот
КЦО	Комунален цврст отпад
НВО	Невладини Организации

НЕИС	Национална стратегија за инвестиции во животната средина
НСЕИ	Национална стратегија за европска интеграција
НСЕА	Национална стратегија за апроксимација во животната средина
НПУО	Национален план за управување со отпад
ДЗС	Државен завод за статистика
ПЦУ	Единица за проектна координација
ПИП	Програма за јавни инвестиции
ПЈП	Приватно Јавно Партнерство
ПХБ	Полихлорирани бифенили
РЕЦ	Регионален Центар за Животна Средина
ОИЕ	Обновливи извори на енергија
СЕА	Стратешка оцена за животна средина
SECO	Државен секретаријат за економски прашања
СЕП	Сектор за Европски прашања
СЕФФ	Инструмент за одржливо енергетско финансирање
SEU	Единица за одржлива енергија
SDC	Швајцарска Агенција за развој и соработка
ToR	Проектна задача
UNDP	Развојна програма на ОН
UNFCCC	Рамковна Конвенција за Климатски промени на ОН
ЗЕЛС	Заедница на единици на локална самоуправа
WB	Светска Банка
WEEE	Отпад од електрична и електронска опрема

Вовед

Заштитата на животната средина и одржливиот развој се меѓу водечките приоритети на Владата на Република Македонија, како во однос на обезбедувањето на основното право на човекот да живее во чиста и здрава средина, така и во однос на исполнувањето на целта на Република Македонија да пристапи кон Европската Унија. Во целиот тој процес улогата на Владата не се сведува само на воспоставување на законска и политичка рамка, туку и на нејзино активно учество во инвестирањето во различни сектори на животната средина, односно во областите каде не е доволна само имплементацијата на законските и политичките инструменти. За таа цел националната Стратегија за инвестиции во животната средина ги посочува областите каде е неопходно да се превземат соодветни инвестиции од страна на Владата и другите партнери кои се активно инволвирани во заштитата на животната средина.

Националната Стратегија за инвестиции во животната средина (понатаму во текстот “Стратегијата”) ги посочува областите во кои е неопходно поинтензивно инвестирање од страна на Владата. Притоа се утврдуваат и неопходните не-инвестициони мерки со цел овозможување на спроведувањето на Стратегијата, односно институционалното зајакнување, надградбата на човечките ресурси како и подготвувањето на проекти/студии и проектна документација. Со Стратегијата не се третира правната апроксимација, ниту пак средствата што се потребни за оваа активност се составен дел на финансискиот пакет.

Во текот на подготовката на Стратегија беа земени во предвид насоките и препораките од веќе донесените стратешки документи во областа на животната средина, со особен акцент на Националниот акционен план за животна средина (НЕАП). Согласно истите особено внимание во текот на подготовката на документот се посвети на:

- тековниот процес на приближување кон *acquis* за животна средина на ЕУ, засновано на Националната програма за приближување на законодавство,
- тековниот процес на децентрализација кој се наоѓа во фаза на реализација и делегира поголеми надлежности на локалната самоуправа (ЕЛС) , вклучувајќи надлежности во секторот животна средина
- димензијата на одржливиот развој која е насочена кон остварување на одржлив економски и социјален развој, преку зголемување на конкурентноста и интегриран пристап кон решавањето на проблемите во животната средина.

Согласно анализите и истражувањата направени во процесот на подготовка на стратегијата, секторите во кои се неопходни значајни инвестиции за усогласување со европското законодавство се управувањето со отпад, управувањето со водите (водоснабдувањето, одведувањето и третманот на отпадните води), како и контролата на индустриското загадување. Околу 88% од инвестициите во животната средина опфатени со Стратегијата Владата ги распределува во јавниот сектор, односно во водоснабдувањето и одведувањето на отпадните води преку надлежните линиски министерства; во оваа бројка исто така учествуваат

буџетските средства што ќе бидат насочени на проекти во сферата на управувањето со отпадот.

Во секторите на индустријата и енергетиката спроведувањето на мерките за спречување и контрола на загадувањето се предвидува преку мека кредитна линија која ќе се обезбеди преку Меѓународните финансиски институции и/или национални извори на финансирање, за кои средства гаранции ќе бидат обезбедени од страна на Владата.

Покрај горенаведените сектори во кои ќе се спроведат значајни инвестиции, со Стратегија се утврдуваат исто така мерките за санирање на индустриските жаришта, управувањето со квалитетот на воздухот, како и заштита на климата и заштита на природата. Во овие сектори ќе се алоцираат преостанатите 12% од вкупниот инвестиционен пакет.

Стратегијата го опфаќа инвестицискиот период 2009-2013 година и се состои од три столба:

1. Обезбедување на потребни средства, како од домашни, така и од меѓународни извори;
2. Постигнување на национален консензус за распределување на овие средства на јасно дефинирани приоритети, и
3. Институционално зајакнување со цел да се овозможи доследно спроведување на Стратегијата.

Првиот столб е претставен со вкупниот обем на планирани средства (вклучувајќи делумно обезбедени, а претежно необезбедени средства) за спроведување на Стратегијата. Тој изнесува 205 милиони Евра (согласно цените и девизниот курс во 2008), а средствата ќе се алоцираат преку соодветно учество на следните извори:

- Национален буџет¹ (47%),
- Фондови на Европска Унија (инструмент за предпристапна помош - ИПА учествува со 25% од вкупната вредност на инвестицијата),
- Билатерални донатори (7%) и
- Сопствено учество (21%)².

Вкупниот обем на планирани средства утврдени со Стратегијата што ќе бидат распределени до 2013 год. изнесуваат 151 милион Евра; остатокот од средствата (54 милиони Евра) ќе бидат распределени во периодот од 2014, 2015 и 2016 год. Планираниот обем на инвестиции во животната средина кореспондира со приближно 3% од бруто националниот доход, што е повисоко од историскиот тренд

¹ Ова категорија ги вклучува и финансиските средства обезбедени преку Меѓународните финансиски институции, каде централната власт го сервисира долгот (без разлика на крајниот корисник)

² Сопственото учество се однесува на средствата кои ќе бидат обезбедени преку наплата на надоместоци за отплата на кредити (од меѓународни финансиски институции). Овие средства можат да ги вклучат и средствата обезбедени од страна на локалната самоуправа и правните лица кои би биле вклучени во јавно-приватно партнерство

на вложување во животната средина од страна на земјите во слична фаза на пристапувањето кон ЕУ (на пр. Чешка, Унгарија, Полска, Словачка итн.).³

Вториот столб ја утврдува распределбата на средства по сектори и под-сектори, како и начинот на избор на проекти за секој сектор поединечно.

Имено, за секторите каде што се утврдени проектни листи на претходно рангирани приоритети ќе се применува принципот на *ограничена конкуренција*. Општините / корисниците на проектите што се рангирани помеѓу првите три до пет на листата ќе се натпреваруваат за добивање на финансиските средства; за секторите каде што инвестициите се со помал обем и/или се очекува поголем број на проектни идеи ќе се врши избор од апликации доставени во рамките на објавен Конкурс / Јавен повик.

Секторите за кои е извршено прелиминарно рангирање на идентифицираните проекти се водоснабдувањето, одведувањето и пречистувањето на отпадните води, управувањето со комунален отпад, како и санирање на индустриските жаришта. Процесот што ќе се спроведува со цел избор на најквалитетните проекти и најмотивираниите проектни кризници (*ограничена конкуренција*) ќе започне од подготвувањето на проектите (студии, ревизија на постојна документација, ОВЖС, идејни и главни проекти итн.), преку спроведувањето на реформи во комуналниот сектор, подобрувањето на наплатата на надоместоците за услугите, па се до конечна изградба на инфраструктурата во оние општини каде што сите претходни фази ќе бидат успешно реализирани. Во секоја фаза општините ќе треба да се усогласат со претходно поставени барања, за што ќе добијат техничка помош. Процесот на *ограничена конкуренција* ќе се разработи дополнително за секој од наведените сектори во текот на спроведувањето на Стратегијата, а со помош на меѓународната донаторска заедница.

Покрај воспоставувањето на прелиминарните листи на проектни идеи, во Стратегијата се утврдени специфичните проекти што како приоритетни ќе се реализираат во планскиот период и тоа:

- Одведување и третман на отпадни води во Прилеп;
- Одведување и третман на отпадни води во град Скопје - Фаза 1;
- Национален систем за управување со медицински и опасен отпад;
- Управување со квалитетот на воздухот; и
- Приоритетни проекти од областа на заштита на природата.

Во наредните области ќе се воспостават грант шеми што ќе се спроведуваат преку конкурси и/или јавни повици:

- Пилот проекти за рециклажа, преработка и третман на отпадот;
- Заштита на природата преку одржливо земјоделство или туризам (подготвување на апликации за искористување на ИПА компонентата за рурален развој и инвестициони проекти финансирани од ИПА компонентата за прекугранична соработка);

³ Погледајте ја табелата 3 од <http://www.oecd.org/dataoecd/37/45/38230860.pdf>

- Проектна документација со цел примена на механизмот за чист развој (CDM).

Покрај овие грант шеми, се предвидува и посебна програма (мека кредитна линија) за инвестициите во индустрискиот сектор (и енергетиката) со цел усогласување со Оперативните планови за ИСКЗ. За да се стимулираат инвестициите во индустријата препорачано е да се утврдат и применуваат соодветни даночни и царински олеснувања, следејќи ги искуствата на новите земји членки на Унијата.

Третиот столб на Стратегијата предвидува институционално јакнење и промени во тековната пракса во однос на спроведувањето на инвестициите во животната средина, а кои се неопходни за целосно спроведување на Стратегијата. Откако внимателно беа разгледани повеќе алтернативни институционални модели (Фонд, Агенција за инвестиции во животната средина и понатамошно јакнење на линиските министерства што спроведуваат инвестиции во утврдените сектори), како прв чекор се препорачува понатамошно кадровско екипирање и зајакнување на капацитетите на постојните сектори во рамките на линиските министерства во сферата на управувањето со проектните циклуси.

Со цел да се подобри координирањето на институциите и да се насочат средствата на оптимален начин, се предлага основање на меѓу-министерска експертска група, како краткорочен ефикасен механизам.

Среднорочно, дел од обврските околу спроведувањето на инвестициите во животната средина ќе треба да ги превземе Владино тело, кое согласно препораките на стратегијата може да биде и Агенција. Оваа Агенција ќе се занимава со избор, администрирање и мониторинг врз спроведувањето на проектите. Институциите пак, што ќе ги финансираат одделните програми (линиските министерства, Бирото за рамномерен регионален развој, Фондот за води, како и ИПА, билатералните / мултилатералните донатори и финансиските институции) ќе бидат одговорни за програмирањето, одобрувањето на изборот и контролата на останатите функции.

Пред да се пристапи кон основањето на Агенцијата, тековното спроведување на Стратегијата од страна на линиските министерства ќе обезбеди подвојување на функциите со цел да се запазат меѓународните стандарди за јавните инвестиции (принципот на “четири очи”). На тој начин ќе се оддели програмирањето, одобрувањето на изборот на проектите, исплатата и контролата врз изборот на проектите од администрацијата, односно мониторингот врз спроведувањето на проектите и евалуацијата на проектните резултати. Подвојувањето на овие две нивоа ќе се изврши во рамките на линиските министерства преку вклучување на најмалку две независни одделенија, како и други надлежни министерства.

Формирањето на Владина Агенција се смета како најдобра долгорочна институционална форма, која ќе овозможи понатамошно децентрализирано управување со фондовите на ИПА, како и рационално користење на кохезионите и структурните фондови по членството во ЕУ. Агенцијата треба да прерасне во центар што ќе понуди експертиза со цел да се зголеми апсорпциониот капацитет на институциите за меѓународната помош.

Со цел да се обезбеди континуирана техничка помош при подготвувањето на проекти (а особено при реализирањето на потребните реформи што ќе се бараат како предуслов за финансирање), како и во текот на спроведувањето на инвестициите, ќе се пристапи кон формирање на тимови за Управување со квалитет и нивна обука. За мобилизирањето и обуката на овие тимови ќе биде потребна помошта на меѓународната заедница односно билатералните донатори.

I. Финансирање

Во наредниот период учеството на средствата од националниот буџет ќе се зголемува на начин што ќе се одрази економскиот развој и спрема тоа порастот на Бруто домашниот производ од 6%.⁴

Предвидените средства од ИПА се индикативни, бидејќи истите се уште не се прецизно дефинирани на европско ниво. Во пакетот се вклучени средствата од третата компонента на ИПА предвидени за финансирање на проекти од секторите вода и отпад, но и втората компонента (наменета за финансирање на проекти за прекугранична сооработка од областа на заштита на природата) и подготовката на проекти за заштита на природата финансирани преку петтата компонента.⁵

Првата компонента на ИПА се предвидува да се искористи за техничка помош, односно за финансирање на подготвителни мерки за управувањето со опасниот отпад, кој што воедно преставува под-сектор со мошне висок приоритет. Од оваа компонента ќе се финансираат обуки за службеници во Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) во областа на ИСКЗ. Потоа, ќе се спроведе програма за изработка на подзаконските акти и други регулативи од областа на управувањето со водите. Заштитата на природата исто така ќе добие свое место во програмите за финансирање од Првата компонента на ИПА.

Билатералните грантови имаат тенденција на големо намалување поради фактот што мултилатералното финансирање на ЕУ се зголемува.

Вкупните средства што се потребни за апроксимација со директивите на Европската Унија во разгледуваните сектори изнесуваат преку една милијарда Евра, додека планираниот инвестиционен пакет на Стратегијата учествува со околу 20% од овие средства. Во иднина, потребите и недостатокот на финансиските средства ќе биде покриен преку кохезионите и структурните фондови на европската унија. Поради тоа апсорпционите капацитети за ЕУ фондовите треба интензивно да се градат во предпристапната фаза преку сеопфатни институционални мерки и економски интервенции (инструменти).

Финансиската структура на Стратегијата се базира на Програмата за јавни инвестиции, Стратегијата за јавен долг и Фискалната стратегија; Стратегијата исто така е усогласена со релевантните политики / програми од областа на животната средина чии носители се Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за транспорт и врски, Министерството за локална самоуправа (Биро за рамномерен регионален развој), Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство (Фондот за води) и Министерството за економија.

⁴ Се однесува на 49 М€ кои се обезбедени директно од централниот буџет (не вклучувајќи ги заемите од меѓународните финансиски институции)

⁵ Финансирањето на проектите од петтата ИПА компонента не се предвидува во финансискиот пакет 2009-2013, туку само нивното подготвување - апликации

Мерките кои се однесуваат на јакнење на институционалниот капацитет се составен дел од Стратегијата и се одвоени од средствата наменети за финансирање на капиталните инвестиции; истите се обезбедуваат во рамките на предложениот финансискиот пакет.

Табела1: Преглед по извори на финансирање: алокации

Милиони Евра (2008 цени)	Грантови		Други донатори (грантови)	Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА				
2009	24.28	8.09	7.94	40.31	11.61	51.92
2010	35.88	9.34	2.80	48.03	24.44	72.47
2011	24.11	9.69	2.97	36.77	3.64	40.42
2012	5.85	10.68	1.10	17.63	1.38	19.01
2013	6.23	12.39	0.47	19.09	1.63	20.71
2014 и понатаму	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Вкупно	96.36	50.19	15.28	161.83	42.70	204.53
<i>Застапеност</i>	<i>47.1%</i>	<i>24.5%</i>	<i>7.5%</i>	<i>79.1%</i>	<i>20.9%</i>	<i>100.0%</i>

Табела2: Преглед по извори на финансирање: трошоци

Милиони Евра (2008 цени)	Грантови		Други донатори (грантови)	Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА				
2009	3.76	-	0.65	4.41	1.06	5.47
2010	11.46	1.39	2.16	15.01	2.92	17.93
2011	18.89	5.57	2.81	27.27	4.37	31.64
2012	24.00	12.42	4.47	40.88	12.16	53.04
2013	18.22	9.28	4.09	31.58	11.02	42.60
2014 and after	20.04	21.54	1.10	42.68	11.17	53.85
Total	96.36	50.19	15.28	161.83	42.70	204.53
<i>Share of total</i>	<i>47.1%</i>	<i>24.5%</i>	<i>7.5%</i>	<i>79.1%</i>	<i>20.9%</i>	<i>100.0%</i>

Забелешка: намалувањето помеѓу 2012 и 2013 ги рефлектира вкупните потреби за финансирање на поединечните проекти утврдени со Стратегијата и не одразува подолгорочен тренд.

Од двете табели кои се дадени во продолжение на текстот согледано е како оптимално ќе се алоцираат и распределуваат средствата за трошоците на проектите финансирани од ИПА (третата компонента – за регионален развој и втората компонента – трансгранична соработка, односно финансирање на проекти од областа на заштита на природата).

Табела3: ИПА финансирање на Стратегијата: алокации

Милиони Евра (2008 цени)	Грантови		Други донатори (грантови)	Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА				
2009	11.70*	8.09	0.00	19.79	0.00	19.79
2010	3.11	9.34	0.00	12.46	0.38	12.84
2011	3.23	9.69	0.00	12.92	1.32	14.24
2012	3.56	10.68	0.00	14.24	1.05	15.29

Милиони Евра (2008 цени)	Грантови		Други донатори (грантови)	Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА				
2013	4.13	12.39	0.00	16.52	1.30	17.82
2014 и понатаму	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Вкупно	25.73	50.19	0.00	75.92	4.05	79.97
<i>Застапеност</i>	32.2%	62.8%	0.0%	94.9%	5.1%	100.0%

* Оваа бројка за 2009 година вклучува 11 милиони Евра за ко-финансирање на проектот во Прилеп и 0.67 милиони Евра за проектот за заштита на природата преку ИПА Компонента II.

Табела4: IPA финансирање на Стратегијата – трошоци

Милиони Евра (2008 цени)	Грантови		Други донатори (грантови)	Вкупно грантови	Сопствено учество	
	Централен буџет	ИПА				
2009	-	-	-	-	-	-
2010	2.11	1.39	-	3.50	-	3.50
2011	4.59	5.57	-	10.15	0.05	10.20
2012	8.76	12.42	-	21.18	0.62	21.80
2013	3.09	9.28	-	12.37	0.94	13.31
2014 and after	7.18	21.54	-	28.72	2.44	31.16
Total	25.73	50.19	-	75.92	4.05	79.97
<i>Share of total</i>	32.2%	62.8%	0.0%	94.9%	5.1%	100.0%

Националниот буџет учествува со ко-финансирањето кое го обезбедува Република Македонија за активните програми и/или поединечни проекти.⁶, но исто така го опфаќа кредитот од Европската инвестициона банка за реализирање на проекти од областа на водоснабдувањето и одведувањето на отпадните води што е предвиден со Фискалната стратегија и Стратегијата за јавен долг. Тековните донаторски активности⁷ (за кои се целосно обезбедени финансиските средства за нивно спроведување) се евидентирани но не се вклучени во финансискиот пакет.

ЕУ фондовите се претставени преку средствата на ИПА и тоа главно со третата компонента (регионален развој), како и делумно со втората (трансгранична соработка), односно петата (рурален развој). Исто така грантови ќе се обезбедат преку билатералната соработка со донаторите согласно нивните програмски определби и приоритети, усогласени со приоритетите на оваа Стратегија.

Сопственото учество ги опфаќа финансиските средства што ќе бидат покриени преку наплата на надоместоци со цел отплата на кредити (од меѓународните финансиски институции), за кои ќе се задолжуваат општините, а гаранции ќе обезбеди Владата. Сопственото учество исто така ќе вклучи и буџетски средства

⁶ Погледајте подетално во секторските планови

⁷ Водоснабдување во Прилеп, Пречистителна станица во Гевгелија (грант на Грција и Швајцарија), Берово и Кочани

на општините и/или капитал што ќе се инвестира преку соодветни јавни-приватни партнерства.

Во финансискиот пакет не е вклучена меката кредитна линија што ќе се стави на располагање на индустријата (за ИСКЗ), ниту пак е вклучено ко-финансирањето на приватниот сектор; оваа програма е предвидена само преку средствата што ќе ги обезбеди Владата за гаранциите на кредитот.

Од табелите кои следат е прикажано како ќе се врши алокацијата на средствата по сектори од сите достапни извори на финансирање, вклучително искористувањето на ИПА.

Табела5: Алокација на средствата по сектори*

Алокација на средствата по сектори

Сектор	%	Износ*	Централен буџет	ИПА	Други донатори (грантови)	Кредити	Сопствено учество	Вкупно
Водовод и одведување/третман на отпадни води	56.2%	114.97	26.33	6.09	-	45.00	37.55	114.97
<i>Водовод и третман на отпадни води</i>	30.6%	62.55	2.00	-	-	45.00	15.55	62.55
<i>Проект: одведување и третман на отпадни води</i>	8.4%	17.12	11.03	6.09	-	-	-	17.12
<i>Проект: водовод, одведување и третман на отпад</i>	17.3%	35.30	13.30	-	-	-	22.00	35.30
Управување со отпад	31.9%	65.22	18.32	38.09	3.96	-	4.85	65.22
<i>Национални проекти за управување со отпад</i>	3.9%	8.02	1.68	5.03	0.85	-	0.47	8.02
<i>Регионално управување со отпад</i>	24.0%	49.16	11.02	33.06	1.50	-	3.58	49.16
<i>Пилот проекти</i>	3.9%	8.03	5.62	-	1.61	-	0.80	8.03
Индустриски жаришта	2.9%	6.02	1.20	-	4.82	-	-	6.02
Интегрирано спречување и контрола на загадувањето	2.3%	4.69	0.94	-	3.75	-	-	4.69
Квалитет на воздух	2.0%	4.02	1.00	3.01	-	-	-	4.02
Заштита на климата	0.3%	0.60	0.30	-	-	-	0.30	0.60
Заштита на природата	3.7%	7.67	2.67	3.00	2.00	-	-	7.67
Финансирање на Агенцијата	0.7%	1.35	0.60	-	0.75	-	-	1.35
Вкупно	100%	204.53	51.36	50.19	15.28	45.00	42.70	204.53

* мил. Евра (цени од 2008)

Како што може да се утврди од претходната табела, структурата на финансирање ја одразува важноста на водоснабдувањето, третманот на отпадните води и комуналниот отпад - кои заедно учествуваат со 88% од вкупно предвидените средства.

Инвестициите што ќе се реализираат преку ИПА фондовите првенствено ќе се насочат кон проекти од областа на управувањето со цврстиот отпад (38,09 мил.Евра во вкупен износ) и водоснабдување и третман на отпадни води (6,09 мил. Евра); 3 мил. Евра се алоцирани за мониторинг на квалитетот на воздухот и 3 мил. Евра (од втората ИПА компонента) са наменети за финансирање на проекти од областа на заштита на природата.

Табела5: Секторска алокација на средствата за ИПА компонентата на Стратегијата

Сектор	Застапеност	Сума*	Централен буџет	ИПА	Други донатори	Сопствено учество
Водоснабдување и отпадни води	21.4%	17.12	11.03	6.09	-	-
<i>Прилеп канализација и пречистителна станица</i>	21.4%	17.12	11.03	6.09	-	-
Управување со отпадом	68.6%	54.83	12.70	38.09	-	4.05
<i>Проекти за управување со опасен отпад</i>	9.0%	7.17	1.68	5.03	-	0.47
<i>Интегрирано регионално управување со комунален отпад</i>	59.6%	47.66	11.02	33.06	-	3.58
Квалитет на воздух	5.0%	4.02	1.00	3.01	-	-
Заштита на природа	5.0%	4.00	1.00	3.00	-	-
Вкупно	100%	79.97	25.73	50.19	-	4.05

Секторот за заштита на животната средина, согласно барањата на ЕУ за баланс помеѓу транспортот и животната средина при користењето на фондовите за регионален развој, е многу важен за успешно спроведување на третата ИПА компонента. Адекватно на тоа, Стратегијата предвидува ко-финансирање од страна на централниот буџет (планирани се околу 26 милиони Евра, и нивно респределување до крајот на 2013 год. во износ од 19 милиони Евра). Ставањето на располагање на овие средства (од буџетот, или преку кредити) е неопходно за Македонија соодветно да ги искористи средствата од претпристапните фондови.

Финансирањето на програмата на Министерството за транспорт и врски, а која ќе ја овозможи надградбата / изградбата на водоводи и одведувањето на отпадните води (со вредност од 50 милиони Евра) ќе биде покриено преку кредит од страна на Европска инвестициона банка (ЕИБ). Поголемиот дел од обврските по основ на отплата на кредитот ќе бидат покриени од централниот буџет (особено за неразвиените општини), а остатокот од долгот (Стратегијата предвидува 10%) ќе биде покриен од страна на општините (“Сопствено учество”).

Кредитот во износ од 10,55 милиони Евра обезбеден од Германската банка за развој (KfW), а наменет за обновување на водоводните системи во 8 урбани општини, ќе биде вратен преку наплата на надоместоците за водоснабдување од страна на општините (кредитот е интегриран во колоната). Учеството од 2 милиони Евра (колона “Национален буџет”) исто така е предвидено со финансискиот пакет.

Можен алтернативен извор за обезбедување на дополнителни финансиски средства преставува Јавното приватно партнерство. Секторите во кои примената на овој модел е реална се управувањето со цврстиот отпад и третманот на отпадните води. Претпазливо ќе се одлучува за комбинирање на ИПА фондовите и Јавното приватно партнерство, бидејќи секој од овие инструменти има компликувани административни процедури чие што спроведување бара соодветни знаења и искуства, коишто не се широко распространети во нашата земја; комбинацијата на овие два извори на финансирање преставува предизвик дури и за развиените западни земји.

Финансиското сценарио на Стратегијата е флексибилно, така што не се исклучува можноста за зголемување на вкупното финансирање и од други извори; следствено, ќе биде голем предизвик да се зголеми сумата предвидена за ко-финансирање од националниот и локалните буџети (што ќе се распределува преку линиските министерства, Бирото за рамномерен регионален развој, Фондот за води и Единиците на локална самоуправа) за спроведување на евентуални дополнителни активности/ проекти.

Специфичните барања за успешноста во планирањето, подготовката и имплементацијата на инвестициите во одделни сектори се следните:

- Основното барање кое важи за финансирање на сите активности предвидени во националната стратегија е обезбедувањето на финансиската стабилност.
- Исто така, за успешност и одржливост на инвестициите во јавниот сектор (водите и отпадот) неопходно е да се имплементира Стратегијата на Светска банка за реформи во комуналниот сектор (прва нацрт верзија, издадена во Јули 2008 год.).

- Стратегијата за инвестиции во животната средина вклучува и проекти за заштита на природата каде крајните корисници (телата за управување со заштитените подрачја) треба да се финансираат на одржлив начин без притоа да се загрозуваат природните ресурси во областите што се предмет на заштитата.
- Во случајот на мониторинг на квалитетот на воздухот, Владата ќе продолжи да го финансира работењето, како на новата, така и на постојната опрема преку одделните програми на МЖСПП.

Приватниот сектор е одговорен, согласно закон, да финансира соодветни мерки за усогласување со оперативните планови за спречување и контрола на загадувањето. Од тие причини индустријата не може да има пристап до грант средства за оваа намена, што е во насока на спроведувањето на Законот за државна помош. Меѓутоа, со цел да се стимулираат инвестициите во секторот на индустријата и да се користат поволностите на кредитната линија што Владата ќе ја обезбеди за усогласување со Оперативните планови за ИСКЗ, ќе се предвидат и соодветно даночни и царински олеснувања за субјектите што инвестираат во животната средина.

II. СЕКТОРСКИ ПРИСТАП

II.1 Вовед

Приоритизацијата на проектите е основен предуслов за рационално и ефикасно користење на буџетските средства, поради тоа што:

- Приоритетните проекти се оние кои овозможуваат најголеми придобивки за минимални трошоци, а воедно ги одразуваат и најитните потреби во земјата.
- Подготовката на големи (а со тоа и приоритетни) инвестициони проекти е комплексен и скап процес и тој не треба да отпочнува пред да бидат обезбедени средствата за финансирање на инфраструктурата; со спроведување на обемни инвестиции ќе се градат апсорпционите капацитети за ЕУ фондовите, а воедно ќе се избегне финансирањето на проектна документација на помали проекти, со чие што финансирање не се постигнуваат значајни резултати и тие не придонесуваат кон усогласување со стандардите на ЕУ.
- Прецизно дефинираните приоритети испраќаат јак сигнал на општините и останатите корисници на проекти – да влезат во реализацијата на проектот, доколку се рангирани како национален приоритет, или да почекаат кога ќе биде нивниот ред, со цел да се користат националните и локалните буџетски средства порационално.
- Со утврдувањето на листи на рангирани приоритетни инвестиции од поголем обем се овозможува целосно да се решаваат најгорливите проблеми во животната средина, наместо средствата да се трошат на помали и фазни интервенции кои се диспергирани на целата територија на Републиката.

Во Стратегијата се предвидени три начина за приоритизирање на проектите.

Првиот пристап е “ограничена конкуренција” помеѓу претходно селектирани проекти. Значи, првиот чекор е пред селекција на голем број на приоритетни проектни идеи⁸. Потоа, неколку прворангирани општини се покануваат да учествуваат во процесот на “ограничена конкуренција”. Низ овој процес, пред да се премине кон секоја наредна фаза од подготвувањето на проектната документација, општините треба да постигнат одредени пред-дефинирани резултати, односно треба да се усогласат со конкретни барања. На пример, овие барања ќе базираат на реформите што се предвидени со Стратегијата за подобрување на комуналниот сектор на Светската Банка. Конечната одлука за тоа кој проект ќе се финансира прв, ќе се донесе врз основа на подготвеноста, односно “зрелоста” на проектот, така што средствата за изградба на инфраструктурата ќе се доделат на најуспешната општина. За наредниот период овој пристап ќе се спроведува во секторот за управување со комунален отпад, додека истиот е применлив и за

⁸ “Проектната идеја” не бара постоење на физибилити студија или друг вид на техничка документација; таа претставува намера со грубо поставен концепт за спроведување на определена инвестиција на дадена локација.

секторот води. Меѓутоа, за периодот 2009-2013 за овој сектор воглавно ќе се применува вториот пристап, кој е објаснет подолу.

Имено, *вториот пристап* се применува преку избор на национални проекти од особено значење, а чие што спроведување е задолжително и заради тоа поттикнувањето на конкуренцијата е ирелевантно. Во Стратегијата, овие проекти се базираат на постојните стратешки документи и истите се наведени подолу:

- Проект за одведување и третман на отпадните води во Прилеп
- Проект за управување со отпадните води за град Скопје – Фаза 1
- Национални системи за управување со опасен и медицински отпад,
- Комплетирање на мрежата за следење на квалитетот на воздухот , и
- Воспоставување на два нови национални парка (Јабланица и Јакупица) и проект за одржливо користење на вредни живеалишта во регионот на Осогово

Третиот пристап ќе се спроведува низ периодични отворени повици - Конкурси, при што однапред ќе бидат утврдени и објавени критериумите за избор. Апликантите ќе се натпреваруваат за добивање на средства, со тоа што ќе се финансираат само проектите кои целосно одговараат на пропишаните критериуми.

Овој пристап ќе се применува за проектите од под-секторот за преработка и рециклирање на отпадот, за подготовка на проекти од областа на заштита на природата (претежно ИПА апликации), за поддршка на студии / проектна документација за користење на механизмот за чист развој, како и за подготвување на проекти што ќе се финансираат преку кредитната линија наменета на индустриските објекти кои се усогласуваат со Оперативните планови за ИСКЗ.

II.2 Водоснабдување, собирање, одведување и третман на отпадните води

Целта на стратегијата во секторот води е усогласување и спроведување на следните директиви:

- Рамковна Директива за води (2000/60 /ЕЦ),
- Директива за одведување и третман на отпадни води (91/271/ЕЕЦ),
- Директива за вода наменета за пиење (98/83/ЕЦ), и
- Директивата за третман на милта (86/278/ЕЕЦ).

Вкупната вредност за спроведување на релевантните директиви се проценува на 724 милиони Евра (Национална стратегија за апроксимација, 2007), од кои повеќе од половина се наменети за спроведување на директивата за отпадни води а останатиот дел е за водоснабдување. Во рамките на Стратегијата за инвестиции во животната средина се наменуваат 102,4 милиони Евра за водоснабдување и третман на отпадните води; во оваа бројка исто така се предвидуваат средства за започнување на решавањето на проблемот со отпадни води како и рехабилитација на системот за водоснабдување на градот Скопје во периодот од 2009-2013.

Голем предизвик ќе биде воспоставувањето на интегрирано управување со водите. Тоа ќе бара да бидат соодветно надминати проблемите заради наследените институционални диспаритети и преклопување на надлежностите. Активностите ќе се состојат воглавно од изработка и усвојување на останатите законски и подзаконски акти; од особена важност ќе биде трансферот на надлежностите во Министерството за животна средина и просторно планирање согласно новиот Закон за води.

Во наредниот период ќе се изработи Националната Стратегија за води, ќе се ревидира Водостопанската основа и ќе се пристапи кон изработката на Плановите за управување со речните сливови. Исто така ќе се отпочнат потребните реформи во институциите на национално, регионално и локално ниво заради спроведувањето на планските документи (на пр. Формирање и финансирање на работата на Тела за управување со речен слив). Првата компонента на ИПА - Програмата за зајакнување на капацитетите ќе се користи со цел да се реализира соодветно овој процес. Со оглед на неговата комплексност, покрај фондовите на ЕУ ќе биде неопходно да се користат и други фондови, како што се билатералните донатори и инструментот на соработка со институциите на Европските земји, таканаречен Twinning.

Во секторот води се предвидени следните инвестиции:

- Финансирани од кредити на Германската банка за развој (Kreditanstalt fuer Wiederaufbau - KfW) и Европската инвестициона банка - ЕИБ:
 - Водоснабдување (рехабилитација / проширување и нови водоснабдителни системи)
 - Отпадни води (одведување и третман)
- Финансиран од ИПА:
 - Одведување и третман на отпадни води во Прилеп

- Финансиран преку кредит (изворот ќе биде дополнително утврден)
 - Проект за водоснабдување, одведување и третман на отпадните води за град Скопје – прва фаза

Во периодот 2009-2013 основен приоритет е водоснабдувањето (рехабилитација / проширување и новите системи во руралните и оддалечени зони). Преку две кредитни линии ќе се финансираат проекти од областа на водоснабдувањето, и тоа преку:

- Германската банка за развој (Kreditanstalt fuer Wiederaufbau - KfW) и
- Европската инвестициона банка.

Заемот кој го обезбедува KfW ќе биде доделен само на оние општини кои ги задоволуваат поставените критериуми и цели од страна на банката. Најмалку 12 милиони Евра ќе бидат обезбедени за 8 општини (10 милиони Евра заем и 2 милиони Евра национално ко-финансирање). Општините Гостивар, Тетово, Кавадарци, Неготино, Битола и Кочани. Гевгелија и Радовиш, ќе започнат со процесот на спроведување на проектите, но само доколку бидат исполнети барањата на донаторот. Овој принцип е сличен на пристапот на “ограничена конкуренција” кој беше опишан претходно. Низ овој процес ќе биде овозможено да се градат националните капацитети за подготовка на проекти (и да се спроведуваат реформите во јавните комунални претпријатија), со цел намалување на потребата од релативно скапите услуги на странските консултантите во иднина.

Заемот од 50 милиони Евра за водоснабдување и одведување на отпадни води (ЕИБ) е исто така дел од финансиската рамка за водите. При изборот на проектите може да се консултираат проектните листи на оваа Стратегија, како и да се применуваат критериумите за приоритизација, но уште поважно ќе биде да се овозможи Управувањето со квалитет во текот на спроведувањето на инвестициите. Околу Управувањето со квалитет повеќе детали се дадени во последното поглавје на Стратегијата.

На наредната табела се дадени проекциите за повлекувањето на средствата за спроведување на овие две програми.

Табела6: Водоснабдување и канализација - трошоци

Милиони Евра (2008 цени)	Грантови		Други донатори (грантови)	Вкупно грантови	Сопствено учество**	Вкупно
	Централен буџет*	ИПА				
2009	3.50			3.50	1.06	4.56
2010	9.00			9.00	2.89	11.89
2011	9.00			9.00	4.00	13.00
2012	9.00			9.00	4.11	13.11
2013	9.00			9.00	2.66	11.66
2014 и понатаму	7.50	-	-	7.50	0.83	8.33
Вкупно	47.00	-	-	47.00	15.55	62.55
<i>Застапеност</i>	<i>75.1%</i>	<i>0.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>75.1%</i>	<i>24.9%</i>	<i>100.0%</i>

* Делот што се покрива од националниот буџет вклучува процент од заемот од ЕИБ што ќе го сервисира државата, плус 2 милиони Евра за ко-финансирање на KfW програмата.

** Сопственото учество опаѓа на делот од сервисирањето на заемот од ЕИБ што ќе го сервисираат поголемите општини, плус отплатата на кредитот на KfW loan (вкупно 10.55 милиони евра).

Како што беше спомнато, во овој сектор можно е да се спроведува пристапот ограничена конкуренција. За таа цел кон Стратегијата се приложени листи на проекти во водоснабдувањето и одведувањето / третманот на отпадните води. Рангирањето на проектите од листите е извршено користејќи едноставни критериуми кои го одразуваат влијанието врз животната средина и здравјето на луѓето во комбинација со капацитетот на давателот на услугата за одржливо управување на инфраструктурата.

Во долната табела е даден индикативен бодовен систем за приоритизација на проектите од областа на снабдувањето на населението со вода пиење.

Блок 1: Индикативни критериуми за приоритизација на проектни идеи во под-секторот водоснабдување

Рехабилитација на водоснабдителниот систем

Технички критериуми и заштита на животната средина:

- Население опфатено со проектот (тежина 20%)
- Загуби на вода (тежина 20%)
- Квалитет на водата за пиење (тежина 10%)
- Дефицит на вода за пиење (тежина 10%)

Административни и финансиски критериуми

- Степен на наплата – однос на фактурирана вода и наплатена вода во одреден временски период (пр. 6 месеци) (тежина 10%)
- Финансиски капацитет на општината – важи за општините кои влегле во втората фаза на фискалната децентрализација (услови за задолжување), на основ индикаторот " суфицит на тековниот оперативен буџет за 2007 по жител“ (тежина 30%)

Нови водоснабдителни системи

- *Технички и критериум за заштита на животната средина*
- Население опфатено со проектот (тежина 40%)

Административни и финансиски критериуми

- Финансиски капацитет на општината (тежина 40%)
- Одлука на совет за назначување на оператор (тежина 20%)

Во под-секторот за управување со отпадните води во тек на реализација се одреден број на проекти. Обезбедени се средствата за реализација на следните инвестиции:

- Ко-финансирање на ИПА проектот за третман на отпадни води во Прилеп

- Довршување на проектите поддржани од билатерални донатори за изградба на пречистителни станици во Гевгелија (грантови од Грција, Швајцарија) и Берово (грант од Швајцарија);

На следната табела се дадени проекциите за распределба на трошоците со цел реализацијата на проектот за одведување и третман на отпадните води во Прилеп.

Табела7: Прилеп - собирање, одведување и пречистување на отпадни води – трошоци

Мил. Евра (2008 цени)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	-	-	-	-	-	-
2010	2.02	1.11	-	3.13	-	3.13
2011	3.35	1.85	-	5.20	-	5.20
2012	5.66	3.13	-	8.79	-	8.79
2013	-	-	-	-	-	-
2014 и понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	11.03	6.09	-	17.12	-	17.12
<i>Застапеност</i>	64.4%	35.6%	0.0%	100.0%	0.0%	100.0%

Во наредниот период ќе биде неопходно да се обезбедат средства за следните проекти:

- Започнување на првата фаза на проектот за водоснабдување (рехабилитација), и одведување на отпадните води во град Скопје.
- Пречистителни станици во Струмица, Велес и Штип (отпочнати преку програмата Акциони планови за заштита на животната средина во општините финансирана од Европската банка за реконструкција и развој и согласно Законот за задолжување од 05.09.2001); овие проекти не претставуваат дел од финансискиот пакет, со оглед на тоа што е неизвесен нивниот статус, но во секој случај, истите ќе бидат предмет на повторно разгледување за финансирање.

Во фаза на изработка е Физибилити студијата за управување со отпадните води за град Скопје - проект со големо национално и прекугранично значење за заштита на животната средина. Бидејќи се работи за голем проект, се предвидува отпочнување со првата фаза во периодот 2009-2013 и континуирана изградба во наредните години. Првата фаза предвидена за реализација опфаќа експропријација, изградба на колектори, градежни работи за пречистителната станица и набавка на механичка и електрична опрема. Финансирањето на проектот е комбинирано вклучувајќи учество од централниот буџет, буџетот на град Скопје и заеми од меѓународните финансиски институции. Во делот “Сопствено учество” е вклучено задолжувањето кое ќе се покрива преку наплата на надоместоците од граѓаните и учеството на локалниот буџет.

На наредната табела се дадени проекциите на трошоците за спроведување на првата фаза на проектот за отпадни води во Скопје.

Табела810: Скопје-собирање, одведување и пречистување на отпадните води во Скопје – Фаза 1 – трошоци

Мил. Евра (2008 цени)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	-	-	-	-	-	-
2010	-	-	-	-	-	-
2011	4.00	-	-	4.00	-	4.00
2012	3.00	-	-	3.00	7.10	10.10
2013	3.00	-	-	3.00	7.10	10.10
2014 и понатаму	3.30	-	-	3.30	7.81	11.11
Вкупно	13.30	-	-	13.30	22.00	35.30
<i>Застапеност</i>	<i>37.7%</i>	<i>0.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>37.7%</i>	<i>62.3%</i>	<i>100.0%</i>

Во наредниот период на спроведување на Стратегијата можно е да се користат критериумите за приоритизација на проекти во подсекторот на отпадните води, а со помош на кои се утврдија приложените индикативни проектни листи. Овие критериуми се објаснети во табелата што следи.

Блок 2: Индикативни критериуми за приоритизација на проектни идеи од под-секторот собирање, одведување и третман на отпадни води

Технички и критериум за заштита на животната средина:

- Население опфатено со проектот (тежина 20%)
- Деградирање на квалитетот на површинските води како резултат на испуштање на непречистената вода (тежина 15%)
- Намалување на оптоварувањето при претпоставена 75% ефикасност на пречистување (тежина 10%)
- Сензитивност-водни тела идентификувани како еутрофични (согласно состојбата со квалитетот на површинските води изразен преку мерењата на Управата за хидрометеоролошки работи) или кои во блиска иднина можат да станат еутрофични, доколку навремено не се превземат акции за заштита, како и води наменети за водоснабдување, капење, или во случај кога водното тело се наоѓа во рамките на заштитено подрачје. (тежина 15%)

Административен и финансиски критериум

- Степен на наплата (тежина 10%)
- Финансиски капацитет на општината (тежина 30%)

Во текот на спроведувањето на инфраструктурните проекти од областа на водите најголеми предизвик е потребата да се зголемат цените на водата, како и да се подобри ефикасноста на давателот на услугата. Финансиската способност на населението да ја прифати зголемената цена (како и подготвеноста на граѓаните да ја платат услугата) се ограничувачки фактори за рентабилноста, како и за реформите на јавните претпријатија.

Стратегијата на Светската банка и Акциониот План за реформи во комуналните претпријатија ги дефинираат чекорите кои треба да се направат, како на национално така и на локално ниво, со цел да се надминат проблемите во работењето на претријатијата. Промените што јавните претријатија треба да ги спроведат во насока на спроведување на споменатите реформи се основен предуслов за одржливоста на системите во кои ќе се инвестира.

II.3 Отпад

Во рамките на Стратегијата се утврдени проектите со кои ќе се придонесе кон усогласувањето со следните директиви:

- Директива 2006/12/ЕС на Европскиот Парламент и на советот од 5 Април 2006 за отпад;
- Директива за депонирање (99/31/ЕС);
- Директива за опасен отпад(91/689/ЕЕС и дополнението 94/31/ЕЕС); и
- Директивата на Европскиот Парламент и Советот 94/62/ЕС од 20 Декември 1994 за пакување и отпад од пакување.

Вкупните капитални трошоци за спроведување на директивите изнесува 360 милиони Евра (Национална Стратегија за апроксимација на животната средина, 2007). Во рамките на Стратегијата 65,2 милиони Евра се алоцирани за проекти за управување со отпадот во периодот 2009-2013 година. Дополнителни 6,02 милиони евра се предвидени за санирање / ремедијација на индустриското жариште во Велес.

Со понатамошната апроксимација на подзаконските акти во рамките на овој комплексен сектор, поголемиот дел од постојните институционални и правни бариери ќе бидат надминати. Стратешките и планските документи кои се предвидени со закон се донесени или се во процес на усвојување. Недостасува Студија за управување со опасниот отпад, која е приоритетна и треба да се изработи во најкус временски рок.

Во периодот 2009-2013, главен предизвик е да се спроведе интегрирано регионално управување со комуналниот цврст отпад, постепено преминуваќи од депонирање отпад на несанитарни комунални депонии и диви депонии во депонирање на инженерско санитарни депонии кои ќе опслужуваат минимум 150.000 жители. Исто така, треба да се започне и со формирањето на национален систем за постапување со опасниот отпад и специјалните видови отпад (како медицински отпад, отпадни масла, батерии и акумулатори, стари возила, електричен и електронски отпад, ПХБ-полихлориранибифенили и сл). Историските индустриски жаришта се исто така предвидени во Стратегијата.

За да се избегне да се натпреваруваат за финансиски средства различните видови на инвестициони проекти, утврдени се следните потсектори:

- Интегрирано (регионално) управување со комуналниот цврст отпад;
- Управување со опасен и медицински отпад;
- Пилот проекти за специјални видови отпад кои треба да се одделат од депонирањето (отпад од пакување и биоразградлив отпад); и
- Ремедијација на индустриските жаришта

II.3.1 Управување со комунален отпад

Регионалниот систем за управување со комунален отпад е усвоен во согласност со европската пракса, со цел да се оптимизираат трошоците и да се постигне

потребната економија на обем. Националната стратегија за управување со отпад (2008 - 2020) утврдува примена на регионален пристап за управување со цврстиот комунален отпад преку регионални асоцијации⁹ на општините, или меѓу-општински јавни претпријатија. Низ овие алтернативни регионалните форми на здружување на општините, се дефинираат уделите на сопственоста врз заедничката (регионална) инфраструктура, во прв ред депонијата.

Инвестициите во секој од регионите вклучуваат:

- изградба на регионална санитарна депонија во согласност со Директивата за депонирање;
- организирање на селекција на компонентите на комуналниот отпад за кои постои изводливо решение за преработка;
- собирање и транспорт/трансфер на остатокот мешан отпад; и
- ремедијација на дивите депонии.

Согласно Стратегијата регионите во кои треба да се врши интегрирано регионално управување со отпадот се определени согласно Законот за рамномерен регионален развој, како и со претходните национални стратегии и физибилити студии.

При приоритизацијата се земени во предвид следните услови:

- Сите региони стартуваат од приближно слична позиција во однос на проблемите со животната средина кои се предизвикани од несоодветната пракса за депонирање;
- Административната зрелост на поединечните општини во состав на регионите се разликуваат значително и заради тоа не е можно да се применува критериумот на фискален капацитет на општините како во секторот води
- Изработени се физибилити студии за три региони. Сепак, иако постоеше можност за финансирање за Југозападниот и Пелагонискиот регион (мек кредит од KfW во 2004 год. и национално кофинансирање), општините не успеаја да се договорат и да ги формираат регионалните институции кои беа предуслов за реализација на проектот (меѓу-општинско јавно претпријатие, кое со трансформација во Друштво со ограничена одговорност може да прими приватен капитал)
- Во северо-источниот и централно-источниот регион, предвидените локации за депонии не беа прифатени, така што процесот за регионализација беше стопиран во уште порана фаза отколку кај претходниот проект.

⁹ Асоцијациите не се задолжителни, но се дел од стратегијата на Владата (види Национална Стратегија за управување со отпад)

Табела 9: Регионално управување со отпад

Регион	Засегнати општини	Население	Идентификувана локација за регионална санитарна депонија	Приближни инвестициони трошоци (мил. евра)
Скопје	Град Скопје (и општините во град Скопје), Арачиново, Илинден, Петровец, Чучер Сандево, Зелениково	644.592	Дрисла	15
Полог	Тетово, Врапчиште, Гостивар, Маврово-Ростуше, Брвеница, Желино, Јегуновце, Теарце	277.729	Русино*	8
Југо-Запад	Дебар, Центар Жупа, Кичево, Вранештица, Другово, Зајас, Осломеј, М. Брод, Пласница, Охрид, Струга, Вевчани, Дебарца	222.639	(Тополчани ¹⁰)	10
Пелагонија	Битола, Могила, Новаци, Демир Хисар, Крушево, Прилеп, Долнени, Кривогаштани, Ресен	238.436	Тополчани	10
Вардар	Велес, Градско, Чашка, Кавадарци, Росоман, Неготино, Демир Капија	133.180	Велес*	12
Северо-Исток	Кратово, Крива Паланка, Ранковце, Куманово, Липково, Старо Нагоричане	172.787	Куманово*	8
Исток	Берово, Пехчево, Веница, Делчево, М. Каменица, Кочани, Зрновци, Чешиново-Облешево, Пробиштип, Св. Николе, Лозово, Штип, Карбинци	203.213	Карбинци**	8
Југо-Исток	Валандово, Гевгелија,	171.416	Ново Село*	8

¹⁰ Југозападниот и Пелагонискиот регион се сметаа како интегриран регион со депонија што треба да биде лоцирана во Тополчани, KfW физибилити студија, 2004

* Индикативни локации, базирани на тековните сознанија и Националниот план за управување со отпадот (2005)

** Локации избрани врз основа на постојните регионални физибилити студии (CARDS, 2005)

Регион	Засегнати општини	Население	Идентификувана локација за регионална санитарна депонија	Приближни инвестициони трошоци (мил. евра)
	Богданци, Дојран, Радовиш, Конче, Струмица, Босилево, Василево, Ново Село			

Владата ќе ги поддржи општините во напорите за спроведување на процесот на регионализацијата со обезбедување на техничка помош. Имено, ќе се спроведува процесот на управување со квалитетот – QM, така што општините ќе добијат на располагање обучени консултанти што ќе ги осмислуваат потребните реформи, ќе ги изработуваат неопходните правни акти и ќе помагаат во собирањето на податоците околу пополнувањето на апликации за финансирање на проектите. Работата на овие тимови ќе придонесе кон поттикнување на соработката помеѓу општините и усогласување со претходно утврдени критериуми, со цел да се подготват доволен број на регионални апликации и искористување на средствата на вториот циклус на ИПА.

Околу седум критериуми се утврдени со Стратегијата кои што општините / регионите ќе треба да ги исполнат за да остварат право на финансирање на проектите за интегрирано регионално управување со комуналниот отпад. Истите се објаснети подолу во табела.

Од причина што не постојат разлики помеѓу регионите врз основа на кои ќе се врши приоритизирање, сите осум региони ќе бидат повикани да учествуваат во изборот на најдобриот за финансирање. Првата фаза ќе резултира со постигнување на договор за локацијата на депонијата, за што ќе бидат потребни преговори во рамките на регионите. Во оваа фаза општините не добиваат помош; откако апликантите ќе се пријават за финансирање со Апликација потпишана од Градоначалникот со утврдена локација на санитарната регионална депонија за која што постои консензус; во наредните фази тимот за управување со квалитетот постојано ќе го помага процесот. Општините / регионите ќе добијат континуирана стручна поддршка до целосното усогласување со барањата / критериумите. Секако, ова ќе бара големи напори од страна на општините, така што само најдобрите и најпорните ќе се квалификуваат за финансирање.

Во следниот блок се прикажани седумте чекори за усогласување со барањата пред да се одобри финансирањето на еден регион за интегрирано управување со цврст отпад.

Блок 3: Индикативни барања за проектите за регионално управување со отпадот

1. барање: Конкурс за влез во системот (квалификувани се апликантите што доставиле Апликација потпишана од страна на Градоначалник, со која се потврдува локацијата на регионална санитарна депонија)

2. барање (предвидено време за реализација – 3 месеци):

- a. *Технички критериум:* Ревидирани се постојните плански документи (пр. Физибилити студии, Планови за управување со отпад, Локален акционен план за животна средина итн.),
- b. *Правен критериум:* Договор за соработка е потпишан од страна на Градоначалниците за подрачје кое покрива повеќе од 50% од населението во определен регион, односно вклучени се најмалку 3 општини
- c. *Административен / финансиски критериум:* докажан е соодветен фискален капацитет на поголемите општини врз основа на доставен документација и проверка на финансиско работење на лице место

Откако ќе биде реализирано второто барање може да се започне со подготовка на апликацијата за техничка помош, планирање и унапредување на административното работење.

- 3. барање (6 месеци):** По успешно надминување на претходните фази се одобрува техничка помош за изработка на проектна документација (пр. Ревидирање / надградба на постојните физибилити студии, планирање и подготовка на ИПА апликација и сл.). На крајот е предвидено да се исполнат соодветни технички, правни и административни барања:

- a. *Технички:* пр. развивање на план за регионално управување со отпадот
- b. *Правни:* пр. формирање на единица за подготовка и имплементација на проектите
- c. *Административни:* пр. Развивање на план за развој на институционалната компонента, пристапување на 75% од опслуженото население, степен на наплата на надоместоци минимум 60%

Откако ќе бидат исполнети овие барања, подготовката на ИПА проектот (вклучително: кост-бенефит анализа, идеен проект за технологијата на депонијата итн.) може да започне.

- 4. барање:** Започнува по одобрување на средствата од ИПА фондот. По воспоставување на временската рамка (во согласност со n+ 3 правилата) одредени критериуми треба да бидат остварени (како што е добивање на градежна дозвола, организирање тендери, зголемување на степенот на наплата на надоместоците до 70% итн.).

- 5. барање:** Почеток на изградбата: општината демонстрира дека сите подизведувачи се ангажирани согласно транспарентни тендерски постапки.

- 6. барање:** Завршува со одобрување на среднорочниот извештај и реализација на одредени административни критериуми (пр.: зголемување на степенот на наплата на надоместоците до 90% итн.).

- 7. барање:** За да може да се искористи и последната рата од финансирањето неопходно е да се затворат постојните депонии, да се пушти во работа

регионалната депонија и да се докаже дека цената на услугата е соодветно зголемена, степенот на наплата е задоволителен, така што покривањето на трошоците на системот е овозможено

Како и кај секторот води, за време на спроведувањето на самиот проект (изградба на објектите) ќе се работи на хармонизирањето на цената на услугата на ниво на регион, што ќе бара покачување на тарифите во поголемиот дел на општините (особено во руралните). Со цел да се избегне потребата од драстични покачувања на цените ќе биде неопходно да се подобри ефикасноста на јавните претријатија, како и да се прошири територијата на која што е достапна услугата за собирање на отпадот (повторно во руралните подрачја). Работата на тимовите за управување со квалитет ќе се насочи кон утврдување на најсоодветните мерки за постигнување на опишаните барања.

ИПА се смета за најпогоден извор за финансирање на проектите од областа на управување со цврст отпад во наредниот период. Ко-финансирањето ќе се обезбеди или од националниот буџет или преку заеми. Во случај на интерес на приватни партнери да земат учество во ко-финансирањето, ќе се разгледуваат внимателно овие можности бидејќи усогласувањето на барањата на ИПА и приватното финансирање во исто време се комплицирани административни процедури за кои во моментот нема доволно искуство во земјата. Во случај да биде донесена одлука за Јавно приватно партнерство при спроведувањето на проектите на ИПА, ќе биде неопходно да се побара стручна помош од развиените Европски земји.

Во табелите кои следат се прикажани финансиските планови за трите проекти чија имплементација треба да започне во периодот 2009 - 2013. Поради сложеноста на овие проекти постои разлика во средствата кои се планирани и средствата кои се распределени во анализираниот период. Се очекува добрите резултати од првите спроведени проекти да го забрзат процесот на прифаќање на регионалниот пристап и во останатите региони.

Табела 10: Регионални проекти за интегрирано управување со комунален отпад – алокации

Мил. Евра (2008 Цени)	Грантови				Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА	Други донатори (грантови)	Вкупно грантови		
2009			1.50	1.50		1.50
2010	0.51	1.52		2.03		2.03
2011	2.82	8.47		11.30	1.23	12.52
2012	3.56	10.68		14.24	1.05	15.29
2013	4.13	12.39		16.52	1.30	17.82
2014 и понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	11.02	33.06	1.50	45.58	3.58	49.16
<i>Застапеност</i>	22.4%	67.3%	3.1%	92.7%	7.3%	100.0%

Табела 11: Регионални проекти за интегрирано управување со комунален отпад – трошоци

Мил. Евра (2008 Цени)	Грантови			Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА	Други донатори (грантови)		
2009			0.25	0.25	0.25
2010	0.09	0.28	1.25	1.62	1.62
2011	0.15	0.46		0.62	0.62
2012	1.26	3.78		5.04	5.38
2013	2.33	7.00		9.33	10.13
2014 и понатаму	7.18	21.54	-	28.72	31.16
Вкупно	11.02	33.06	1.50	45.58	3.58
<i>Застапеност</i>	22.4%	67.3%	3.1%	92.7%	7.3%

II.3.2 Управување со опасен отпад и други видови специјален отпад

Поради еколошките и здравствени импликации предизвикани од несоодветното управување со опасниот отпад, Националниот план за управување со отпадот (2005) налага изнаоѓање на соодветни решенија на национално ниво. Во текот на 2009 година планирано е да се изработи студија со која ќе се идентификуваат најдобрите решенија за третман и депонирање на опасен отпад. Освен техничкиот дизајн на системот, студијата треба да ги даде и можните решенија за најдобриот правен / институционален модел, условите за лиценцирање на превозниците на опасен отпад и формирањето на јавно претријатие за управување со објектите.

Во Физибилити студијата за управување со ризичниот медицински отпад (2007) е предложено решение за тековното несоодветно постапување со медицинскиот отпад. Пред да се започне со финансирање на проекти од ваков вид, неопходно е да се разрешат сопственичките прашања во однос на планираната инфраструктура преку формирање на асоцијација / асоцијации на здравствените установи. Покрај институционалната поставеност, финансирањето на оперативните трошоци на системот мораат да се обезбедат преку утврдување и наплата на дополнителни надоместоци, покрај оние што досега се плаќаат за собирање и депонирање на мешаниот отпад.

Во Стратегијата е предвидено да се финансираат еден или два проекти за управување со опасен отпад и други видови специјален отпад преку ИПА фондовите. Се предлага финансиската помош од билатералните донатори да биде искористена за изработка на физибилити студија за управување со опасниот отпад.

Во Националната Стратегија се предлага и разгледувањето на управувањето и депонирањето на радиоактивниот отпад со низок и среден степен на радиоактивност. Радиоактивниот отпад не е вклучен во Законот за отпад. Управата за безбедност од радијација е одговорна за справувањето со овој вид отпад, вклучително негово собирање, складирање, транспортот и депонирање. Проектот е започнат во 2002 год и со релативно мали финансиски средства од националниот буџет ќе се овозможи комплетирање на финансиската конструкција

заедно со финансиската помош од Меѓународната Агенција за Атомска Енергија (IAEA).

Законот за управување со отпад ги вклучува основните барања за управување со специјалните видови отпад:

- отпадни масла,
- полихлорирани бифенили (ПХБ),
- користени батерии, отпад од електрична и електронска опрема (WEEE),
- стари возила (ELV) и
- отпад од азбестен матерјал.

Имајќи го предвид недостатокот од инвестиции да се отпочне сериозно со воспоставување на овие национални системи за постапување со специјалните видови отпад, ќе бидат разгледани други можности за финансирање (пр. одговорност на производителите) и/или други форми на приватен капитал. Согласно Националната стратегија за апроксимација, временската рамка за усогласување со директивите за специјалните видови отпад е поставена за период 2010 – 2014. Во Стратегијата за инвестиции во животната средина не се предвидува финансирање на овие активности, но се планира отпочнување на подготвувањето на проекти, со цел изградба на инфраструктурата во периодот после 2014 година.

Табела 12: Национални системи за управување со опасен отпад – алокации

Мил. Евра (2008 Цени)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	-	-	0.85	0.85		0.85
2010	1.27	3.81	-	5.08	0.38	5.46
2011	0.41	1.22	-	1.62	0.09	1.71
2012	-	-	-	-		-
2013	-	-	-	-		-
2014 и понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	1.68	5.03	0.85	7.55	0.47	8.02
<i>Застапеност</i>	<i>20.9%</i>	<i>62.6%</i>	<i>10.6%</i>	<i>94.1%</i>	<i>5.9%</i>	<i>100.0%</i>

Табела 13: Национални системи за управување со опасен отпад – трошоци

Мил. Евра (2008 Цени)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	-	-	0.40	0.40	-	0.40
2010	-	-	0.45	0.45	-	0.45
2011	0.17	0.50	-	0.67	0.05	0.71
2012	1.00	3.00	-	4.00	0.28	4.28
2013	0.51	1.53	-	2.03	0.14	2.18
2014 и понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	1.68	5.03	0.85	7.55	0.47	8.02

Мил. Евра (2008 Цени)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
Застапеност	20.9%	62.7%	10.6%	94.1%	5.9%	100.0%

II.3.3 Пилот проекти – сектор Отпад

Финансирањето на пилот проектите од областа на одделното собирање и рециклирање на искористената амбалажа како и биоразградливиот отпад (компостирање, анаеробна разградба и сл.) ќе се спроведува преку годишни јавни повици за доставување на апликации. Услов за одобрување на проектите ќе биде тие да бидат дел од интегрираните системи на регионот утврдени со студиите на изводливост. Основната цел на овие програми е да се задоволат барањата на ЕУ и националното законодавство од доменот на управување со отпадот.

Повиците за доставување на апликациите ќе бидат организирани во две фази.

- Целта на првата фаза е да се идентификуваат проектните идеи, додека пак членовите на тимот за управување со квалитетот ќе помогнат во подготовката на апликациите.
- Во втората фаза ќе бидат воспоставени барања / критериуми со цел да се обезбеди одржливоста на проектите од финансиска гледна точка.

Поголемиот дел од финансиските средства неопходни за финансирање на оваа програма најверојатно ќе бидат обезбедени од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање, додека пак преостанатиот дел од потребните финансиските средства ќе биде обезбеден од странски донатори. Финансискиот план за овој под сектор е даден во табелата која следи:

Табела 14: Пилот проекти – алокации

Милиони Евра (цени во 2008)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен Буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009				-		-
2010	0.46		0.65	1.11		1.11
2011	1.72		0.32	2.04	0.27	2.31
2012	1.72		0.32	2.04	0.27	2.31
2013	1.72		0.32	2.04	0.27	2.31
2014 и понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	5.62	-	1.61	7.23	0.80	8.03
Застапеност	70.0%	0.0%	20.0%	90.0%	10.0%	100.0%

II.4 Индустриски жаришта

Процесот на индустриски жаришта и интензивна експлоатација на природните ресурси во последните десет години зад себе остави одреден број на многу загадени подрачја т.н “индустриски жаришта”. Во рамките на програмата на EU CARDS 2001

беше изготвен Национален план за управување со отпадот. Во рамките на проектот беа идентификувани 16 индустриски загадени подрачја т.н индустриски жаришта. Идентификуваните подрачја се рангирани според нивниот ризик во однос на животната средина.

По иницијатива на UNDP ("Одржливо чистење и управување со загадувањето во рудниците Бучим и Лојане") и програмата CARDS 2006 (проект: "Развој на план за ремедијација со финансиски барања за елиминација на индустриските жаришта") беа изготвени проектни документи. Од аспект на финансирањето на ремедијацијата, дел од финансиските средства се обезбедени од страна на UNDP додека пак остатокот на средствата ќе бидат обезбедени преку формирање на јавни приватни партнерства. Временската рамка за имплементација на проектот е до 2010 година. Во рамките на CARDS проектот беа развиени планови за ремедијација со предвидени трошоци за следните жаришта :

1. ОХИС, Скопје (органско-хемиска индустрија)
2. МХК Злетово, Велес (топилница за олово и цинк)
3. Силмак, Јегуновце (топилница за железо и силициум)
4. Макстил, Скопје (топилница за железо и челик)

Предложениот метод за ремедијација на жариштата вклучува мерки кои би имале повратен ефект преку користење на земјиштето за различни стопански активности (или други погодности), а со кои ќе се влијае на привлекувањето на странските инвеститори.

Приоритетот за имплементација е даден на МХК Злетово поради мошне високиот здравствен ризик и поради "win-win" ефектите кои ги нуди инвестицијата.

При финансирањето на проектот ќе се користат средства од националниот буџет, билатерални грантови и приватни инвестиции. Се проценува дека вкупната инвестиција ќе изнесува околу 22 милиони Евра, од кои државното учество изнесува 6.02 милиони Евра, како мотив за привлекување на странските инвеститори.

Табела 15: Индустриски жаришта – алокации

Милиони Евра (цени во 2008)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен Буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	-	-	-	-	-	-
2010	-	-	-	-	-	-
2011	0.30	-	1.20	1.50	-	1.50
2012	0.50	-	2.00	2.50	-	2.50
2013	0.40	-	1.62	2.02	-	2.02
2014 И понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	1.20	-	4.82	6.02	-	6.02
<i>Застапеност</i>	<i>20.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>80.0%</i>	<i>100.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>100.0%</i>

II.5 Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (ИСКЗ)

Трошоците за реализација на ИСКЗ директивата, изнесуваат приближно околу 572 мил. евра и 39 мил. евра годишни оперативни трошоци кои треба да бидат покриени од страна на индустријата (инвестициони и оперативни трошоци за системите за намалување на штетното влијание од процесите), Министерството за животна средина и просторно планирање и Единиците на локалната самоуправа (трошоци за обука, административни трошоци и трошоци за вработените).

Системот на интегрирани дозволи се спроведува во Република Македонија од 2006 година. Приближно 120 "А" (одговорност на Министерството за животна средина и просторно планирање) и 250 "Б" (одговорност на единиците на локална самоуправа) ИСКЗ инсталации треба да добијат дозволи за усогласување со оперативен план. Доставувањето на апликациите е во рокот но надлежните органи за издавање на дозволи поради недостаток на капацитет за оценување на апликациите и издавање на дозволи се соочуваат со реални проблеми.

Заради олеснување на процесот на финансирање на активностите за усогласување со оперативните планови, со Стратегијата се утврдува потребата од обезбедување на мека кредитна линија преку која индустриите ќе ги обезбедат потребните средства за инвестирање во унапредување на сопствените системи. Истите ќе се обезбедат од меѓународните финансиски институции (IFI), и за нив државата ќе даде гаранција. Заради обезбедување на финансиски средства за покривање на административните трошоци, како и финансии за програмите и изградба на капацитети, потребни се и дополнителни финансиски средства за воспоставување на една таканаречена *преодна финансиска институција* или институции. Пред да се пристапи кон спроведувањето, деталите кои се однесуваат на ваквиот пристап неопходно е понатаму да бидат дискутирани со Министерството за финансии и соодветните меѓународни финансиски институции.

Помош во форма на заеми ќе биде достапна за спроведување на мерките предложени со мерките за усогласување со Оперативните планови кои се одобрени од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање и Единиците на локалната самоуправа. Само оние ИСКЗ инсталации кои ќе добијат дозволи за усогласување можат да аплицираат. За отпочнување со програмата во врска со користењето на кредитната линија, основен предуслов ќе биде доволниот број на дозволи за ИСКЗ, што пак директно зависи од административниот капацитет на Министерството за животна средина и просторно планирање да врши процесирање на дозволи. Зајакнување на Одделението за ИСКЗ е поврзано со обуки и нови вработувања, но овие финансиски средства не влегуваат во финансискиот пакет на Стратегијата.

Индикативниот распоред за распределба на средства што се потребни да се обезбедат гаранции за кредитната шема е даден подолу во табела. Треба да се напомене дека во оваа табела не ги вклучува средствата кои ќе бидат доделени во форма на кредит на учесниците во оваа шема и тие ќе зависат од финансиската институција и од договорните услови што со неа ќе бидат постигнати.

Табела 16: ИСКЗ кредитна линија – индикативен распоред за алокациите

<i>Милиони Евра (цени во 2008)</i>	Грантови			<i>Вкупно грантови</i>	Сопствено учество	Вкупно
	Централен Буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	-	-	-	-	-	-
2010	-	-	-	-	-	-
2011	0.30	-	1.20	1.50	-	1.50
2012	0.50	-	2.00	2.50	-	2.50
2013	0.40	-	1.62	2.02	-	2.02
2014	-	-	-	-	-	-
И понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	1.20	-	4.82	6.02	-	6.02
<i>Застапеност</i>	<i>20.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>80.0%</i>	<i>100.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>100.0%</i>

II.6 Квалитет на воздух

Одговорноста за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух е поделена помеѓу Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за здравство и локалните власти. Трошоците за постигнување усогласеност со ЕУ правниот пакет во делот на воздух се високи, но тие првенствено паѓаат на товар на приватниот сектор (главно на индустријата). Многу често, во пракса е тешко да се направи разграничување на инвестициите за усогласување со ИСКЗ и оние кои се однесуваат на заштита на воздухот.

Една од клучните улоги на Владата секако се однесува на мониторингот за квалитет на воздух како предуслов за негово управување. Мониторинг мрежата на Министерството за животна средина и просторно планирање е добро опремена и работи според методологиите утврдени со ЕУ легистративата. Супстанците кои се мерат се: SO₂, NO, NO₂, NO_x, O₃, CO, PM₁₀, бензен, етил-бензен, о-ксилен, и р-ксилен. Воведување на мониторингот на PM_{2.5} и тешки метали ќе следи во наредниот период. Во моментот не се достапни техники за моделирање на влијанијата како дополнување на мониторингот. Недостатокот на финансиски средства за покривање на функционирањето на мониторинг системот во голема мерка се одразува врз функционирањето на опремата и квалитетот на податоците од мониторингот.

Првата листа на Зони и Агломерации е изготвена во рамките на проектот CARDS 2004. До сега, само во поголемите градови континуирано се следи квалитетот на амбиентниот воздух. Не постојат репрезентативни примероци од други локации.

Во последните десет години беа забележани значителни вложувања во овој сектор. Инвестициите кои се идентификувани со оваа стратегија (ќе бидат обезбедени од ИПА и државниот буџет) се наменети за целосно опремување на постоечкиот мониторинг систем со 5 нови дополнителни мониторинг станици, за online систем за собирање податоци, како и за аналитичка опрема и опрема за земање примероци. Предусловот за набавка на нова опрема е од буџетот на РМ редовно да се издвојуваат средства за одржување, како на постоечката, така и на новата опрема.¹¹

Табелите подолу даваат осврт кон обврските за подмирување на планираните трошоци и распределба на средства за финансирање. Техничката помош во однос на подобрувањето на техниките за моделирање на квалитетот на воздух со цел усогласување со ЕУ директивите не е предвидена со финансискиот пакет на Стратегијата, меѓутоа потребните средства ќе се планираат со програмите на Министерството за животна средина и просторно планирање и ќе се вклучат во идните преговори со билатералните донатори.

¹¹ Овие трошоци се проценети на 600,000 евра годишно за постоечката мониторинг опрема плус 250,000 евра годишно за централната лабораторија.

Табела 1117: Управување со квалитет на воздух – алокации

<i>Милиони Евра (цени во 2008)</i>	Грантови			<i>Вкупно грантови</i>	Сопствено учество	Вкупно
	Централен Буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	-	-	-	-	-	-
2010	1.00	3.01	-	4.02	-	4.02
2011	-	-	-	-	-	-
2012	-	-	-	-	-	-
2013	-	-	-	-	-	-
2014	-	-	-	-	-	-
И понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	1.00	3.01	-	4.02	-	4.02
<i>Застапеност</i>	<i>25.0%</i>	<i>75.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>100.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>100.0%</i>

Табела 18 Управување со квалитет на воздух – трошоци

<i>Милиони Евра (цени во 2008)</i>	Грантови			<i>Вкупно грантови</i>	Сопствено учество	Вкупно
	Централен Буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	-	-	-	-	-	-
2010	-	-	-	-	-	-
2011	0.25	0.75	-	1.00	-	1.00
2012	0.50	1.51	-	2.01	-	2.01
2013	0.25	0.75	-	1.00	-	1.00
2014	-	-	-	-	-	-
И понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	1.00	3.01	-	4.02	-	4.02
<i>Застапеност</i>	<i>25.0%</i>	<i>75.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>100.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>100.0%</i>

II.7 Заштита на климата

Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) е одредено како надлежна институција за Рамковната конвенција за климатски промени на ОН (UNFCCC) и исто така е тело одговорно за креирање на политиките во оваа област. Во рамките на министерството, функционира канцеларија за климатски промени задолжена за координација на изработката на Националната Комуникација во рамките на UNFCCC, како и за развој на проекти од областа на климатските промени. Исто така, МЖСПП е номинирано како овластено национално тело (DNA) за управување со механизмот за чист развој (CDM).

Министерството за економија е одговорно за креирање и спроведување на политиките во енергетскиот сектор, вклучувајќи ги и мерките за енергетска ефикасност и обновливите извори на енергија. Финансиските механизми се веќе предвидени (GEF и Светската Банка преку Единицата за одржливо енергетско финансирање) и исто така, формирана е Агенција за енергетика со цел олеснување на процесот на спроведување на проекти од областа на енергетската ефикасност и обновливи извори на енергија.

Поглавието од стратегијата кое се однесува на заштита на климата посочува грантови наменети за подготовка на проектна документација со цел да се привлечат финансиски средства за реализација на проекти кои ќе бидат подобни за финансирање преку Механизмот за чист развој. Во смисла на финансиската конструкција, предвидено е 50% учество од страна на инвеститорите заинтересирани за изработка на CDM проекти во Македонија и национално ко-финансирање во вид на грант. Вкупната сума по проект е предвидена во висина до 150 000 Евра. Дел од средствата што се предвидени со Стратегијата за оваа намена ќе бидат употребени за промоција на овој механизам пред потенцијалните странски и домашни инвеститори (корисници).

Табела 19: Заштита на климата – алокации

Милioni Евра (цени во 2008)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен Буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	-	-	-	-	-	-
2010	0.03	-	-	0.03	0.03	0.06
2011	0.06	-	-	0.06	0.06	0.12
2012	0.06	-	-	0.06	0.06	0.12
2013	0.06	-	-	0.06	0.06	0.12
2014 И понатаму	0.09	-	-	0.09	0.09	0.18
Вкупно	0.30	-	-	0.30	0.30	0.60
<i>Застапеност</i>	<i>50.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>0.0%</i>	<i>50.0%</i>	<i>50.0%</i>	<i>100.0%</i>

II.8 Заштита на природа

Во рамките на Стратегијата е вклучена листа на проекти кои се насочени кон имплементација на следните директиви:

- Директива на Советот на Европа 92/43/ЕЕС за конзервација на природните живеалишта, флора и фауна (Директива за живеалишта);
- Директива на Советот на Европа 79/409/ЕЕС за конзервација на диви птици (Директива за птици);
- Регулатива за загрозени видови 97/338/ЕЕС и
- Директива на Советот на Европа 1999/22/ЕС за чување на диви животни во Золошките градини (Директива за золошки градини).

Директивата за живеалишта вклучително и Директивата за птици преставуваат основа на Европската легистратива за заштита-конзервација на природата, поради тоа при изработката на Стратегијата во делот на заштита на природата се земени во предвид претходно споменатите директиви. Директивата за живеалишта се состои од два дела: Натура 2000 мрежа на заштитени подрачја и конкретни системи за заштита на видовите.

Меѓународните конвенции беа исто така земени во предвид, вклучувајќи ги следните:

- Конвенција за биолошки диверзитет (CBD),
- Конвенција за конзервација на дивиот свет и природните живеалишта во Европа (Берн Конвенција),
- CITES Конвенција (Конвенција за меѓународна трговија со загрозени видови, флора и фауна) и
- Конвенција за миграторни видови (Бон Конвенција).

Министерството за животна средина и просторно планирање е одговорно тело за спроведување на ЕУ Директивите за заштита на природата. Министерството за земјоделие, шумарство и водостопанство е надлежно за шумите, лов и риболов, додека пак Министерството за Економија има неколку надлежности во поглед на ископувањето на минералните ресурси, што е во релација со заштитата на био и гео-диверзитетот.

Во рамките на постојните стратегии во РМ идентификувани се 185 проекти, додека пак голем број од локалните иницијативи се групирани во девет кластери. Како резултат на тоа се формирани две приоритетни листи (Анекс 1). Првата листа на проекти (идентификувани во Стратегијата за био-диверзитет и Акционен План на Р.Македонија, Просторен План на Р. Македонија, Национална стратегија за органско земјоделие, Стратегија за одржлив развој на шумите и.т.н) е во согласност со Директивата за живеалишта и Директивата за птици, додека пак втората листа содржи мерки за поддршка на одржливиот развој (одржливо искористување на природните ресурси, пр.: еко-туризам, одржливо земјоделие и т.н), како и реставрација на живеалишта (пошумување, реставрација на мочуришта итн.), мерки за јакнење на капацитетите и обуки.

Рангирањето на проектите е извршено врз основа на 15 критериуми (исполнување на ЕУ Директивите, Натура 2000, меѓународни конвенции, национални стратегии, постојни локални иницијативи и трошочна ефикасност).

Согласно Националната стратегија за приближување кон законодавството на ЕУ во делот на животната средина, вкупните инвестициони трошоци за секторот Природа изнесуваат 20 мил.Евра капитални трошоци и 11 мил.Евра оперативни трошоци. Погolem дел од овие средства се предвидени да се искористат за заштитените подрачја. Во рамките на Стратегијата предвидени се и средства во износ од 90,7 мил. Евра наменети за реставрација на живеалиштата, заштита на видовите надвор од заштитените подрачја, уникатни – единствени проекти и сл за наредниот ериод кој досегнува далеку по 2014 година. За периодот 2009-2013 година, предвидени се вкупни инвестиции во износ од 7,67 мил. Евра за секторот Природа.

Табелите во продолжение ги претставуваат обврските за подмирување на планираните трошоци и распределба на средства за финансирање на инвестиции во делот на заштита на природата, идентификувани со Стратегијата.

Табела 121: Заштита на природа – алокации

Милиони Евра (цени во 2008)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен Буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	0.87	2.00	-	2.87	-	2.87
2010	0.87	1.00	1.00	2.87	-	2.87
2011	0.53	-	1.00	1.53	-	1.53
2012	0.20	-	-	0.20	-	0.20
2013	0.20	-	-	0.20	-	0.20
2014 И понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	2.67	3.00	2.00	7.67	-	7.67
<i>Застапеност</i>	34.8%	39.1%	26.1%	100.0%	0.0%	100.0%

Табела 132: Заштита на природа – трошоци

Милиони Евра (цени во 2008)	Грантови			Вкупно грантови	Сопствено учество	Вкупно
	Централен Буџет	ИПА	Други донатори (грантови)			
2009	0.20	-	-	0.20	-	0.20
2010	0.20	-	-	0.20	-	0.20
2011	1.03	2.00	0.50	3.53	-	3.53
2012	0.87	1.00	1.00	2.87	-	2.87
2013	0.37	-	0.50	0.87	-	0.87
2014 И понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	2.67	3.00	2.00	7.67	-	7.67
<i>Застапеност</i>	34.8%	39.1%	26.1%	100.0%	0.0%	100.0%

Погоре посочените финансиски средства ќе бидат употребени за финансирање на три поголеми проекти, од кои два се земени од првата листа, а еден е извлечен од втората. Проектите се дадени во продолжение на текстот:

- Формирање на Национален Парк Јабланица
- Формирање на Национален Парк Јакупица
- Проект Осогово за конзервација на природата и и одржлив развој

Проектите Осогово и Јабланица се предлага да бидат финансирани од ИПА меѓу-граничната програма со која ќе бидат опфатени Бугарија и Р. Македонија и Албанија и Р. Македонија. Националниот парк Јакупица се предлага да биде финансиран преку комбинација од билатерален грант (75%) и финансиски средства од централниот буџет (25%).

Како дополнување, 200 илјади Евра годишно ќе бидат обезбедени преку Националната програма за инвестиции во животната средина (согласно Законот за Животна средина) за проекти кои се однесуваат на заштита на природата. Главниот акцент на овие проекти ќе претставува поддршка во подготвувањето на нацрт ИПА апликации во делот на одржливото земјоделие од страна на општините (ИПА – Компонента V) и меѓу-гранична соработка (ИПА – Компонента II).

III. Зајакнување на институционалниот капацитет

III.1 Тековна состојба

За првиот ИПА циклус, рааспределбата на улогите за спроведување на ИПА се договорени и објавени во низа документи, вклучувајќи ги Оперативните договори помеѓу Министерството за финансии и МЖСПП и МТВ за третата компонента – Регионален развој. Дел од институциите се веќе оформени и оперативни.

И во МЖСПП е воспоставена структура за спроведување на ИПА проектите од областа на животната средина. За успешно спроведување на проектите предвидена е единица која треба да има 10 вработени, но за сега, обврските ги извршуваат само двајца вработени. Очигледно е дека во рамките на сегашната поставеност, тешко ќе може да се обезбеди успешно спроведување на ИПА проектите. Од друга страна и процесот на акредитација на целата структура потребна за спроведување на ИПА се уште не е завршен. Во услови на нови вработувања, мора да се обезбеди обука на персоналот во однос на спроведувањето на обврските и задачите, за што треба да се планира и дополнително време и дополнителни средства.

III.2 Среднорочно решение

Агенцијата за инвестиции во животната средина како Владино (интер министерско) тело преставува оптимално решение долгорочно гледано за надминување на постојните проблемите на координација помеѓу институциите.

Ваква Агенција може да претставува придобивка за поефикасно користење на средствата во услови на проширена децентрализирана имплементација на помошта на ЕУ; истата може да ги прошири своите функции на начин што ќе продолжи со управување на структурните и кохезионите фондови по членството во ЕУ. Како независно тело најмалку 2% од вкупните расположливи средства за финансирање на проектите согласно Стратегијата (утврден процент врз основа на меѓународно искуство) ќе бидат потребни за покривање на административните трошоци. По ова прашање беа разгледани и други алтернативи со различните општествени чинители (Фонд при Министерството за животна средина, Владин Фонд, како и Фонд кој е ситуиран во рамките на национална банка за развој). Меѓутоа во тековните услови институциите сеуште не се подготвени за основање на вакво тело, било да е тоа Фонд или Агенција, меѓу другото, и заради дополнителните капитални и оперативни трошоци за функционирање на истото.

III.3 Спроведување на ИПА проекти

Започнувањето на реализацијата на ИПА проектите е поврзано со формирањето на соодветните структури и нивната акредитација. Идентификацијата на проектите, оценувањето и спроведувањето се надлежност на секторот за ИПА во рамките на МЖСПП. Исплатата се врши преку Сектор за централно финансирање и склучување на договори (СЦФСД - Министерство за финансии), а контрола на спроведувањето е обврска на Секретаријатот за европски прашања.

И националното ко-финансирање ќе се канализира преку овие институции. Бидејќи ИПА секторот е одговорен за оценка и спроведување на проектите, одговорноста за управувањето со квалитет на овие проекти, треба исто така да се лоцира во овој сектор. Одржливото управување и добро поготвените проекти имаат големо значење, имајќи го предвид фактот дека основните барања за ИПА проектите се однесуваат на нивно навремено и ефикасно спроведување (усогласеност со правилото $n + 3$).

За ИПА секторот во рамките на МЖСПП за сега се предвидени 10 вработени (2 постојни и средства што се потребни за 8 нови вработувања). Нивната одговорност е спроведување на ИПА проектите, но тука не е вклучен потребниот персонал за управување со квалитетот.

III.4 Останати проекти

Освен ИПА проектите, остануваат уште два вида на проекти:

- Проекти од областа на заштитата на животната средина (Управување со отпадни води за град Скопје - Фаза 1, пилот проекти од секторот отпад, индустриски жаришта, ИСКЗ, климатски промени), финансирани од МЖСПП), и
- Проекти за водоснабдување и одведување и третман на отпадните води, финансирани од МТВ и МЖСПП.

Зајакнувањето на капацитетите за спроведување на проектите е неопходно за двете институции (МЖСПП и МТВ), особено за делот на усогласување на постапката за избор на проекти со меѓународните стандарди. Затоа, мора да се утврди јасна распределба на надлежностите во однос на одобрувањето и оценувањето на проектите, од една страна, и спроведувањето и контролата од друга страна. Засега, не е обезбеден овој вид на распределба на одговорностите, што укажува на потребата од дополнителен персонал за да се постигнат овие административни критериуми. Без директно вклучување во задачите на управувањето со квалитет, потребниот број на нови вработувања би бил 2-3 нововработени во секое линиско министерство кое е вклучено во спроведувањето на проектите што се утврдени како приоритети со оваа Стратегија.

III.5 Управување со квалитетот

Тоа е процес кој го спроведуваат мултидисциплинарни тимови на експерти (со познавање на технички, финансиски и институционални аспекти на инвестиционите проекти). Тие треба да бидат обучени за управување со проектен циклус и техниките за оценување на проекти кои се во согласност со процедурите на ЕУ. Овие тимови ќе бидат надгледувани од страна на компетентни органи кои се надлежни за спроведување на инвестициите во животна средина. Тимовите за Управување со квалитет можат да бидат вработени во министерствата (во најдобар случај секое министерство што спроведува инвестиции во животната средина треба да располага со вакви тимови); исто така, тие можат да бидат лоцирани во една институција која игра улога на тело за координирање на спроведувањето на инвестициите во животната средина. Телото за координирање

на проекти во кое би се вршеле функциите на избор, спроведување, мониторинг и евалуација на проектните резултати, вклучително и управување со квалитет, се одлага за наредниот период по 2013 година. Во меѓувреме се очекува да се изградат капацитетите во рамките на линиските министерства за наведените функции, така што кадарот би се превземал и ситуирал во едно тело, кое дополнително ќе ја врши и координацијата на спроведувањето на Стратегијата, како и управувањето со квалитет како нејзин составен дел. Во меѓувреме, тимовите за управување со квалитет ќе бидат регрутирани од расположливите национални експерти, ќе бидат обучени и лиценцирани.

Ќе бидат потребни финансиски средства за мобилизирање и обука на тимовите за управување со квалитет. Финансиските средства од донаторите ќе бидат искористени за подготвување на целокупниот систем, како и при креирањето на критериумите што индикативно се наведени во Стратегијата за секторот води и отпад. Во процесот ќе бидат вклучени и меѓународни експерти кои имаат искуства од оваа област, а нивна задача ќе биде обука и поддршка на локалните експерти во текот на првите проекти што ќе се спроведуваат во рамките на Стратегијата.

III.6 Координација помеѓу министерствата

Стратегијата предлага формирање на тело/или комисија составена од именувани функционери кои ќе ја имаат конечната одлука при одобрување на проектите. Комисијата треба да се состанува два пати годишно за да дискутира за листата на приоритетни проекти и нивната усогласеност со Стратегијата. Заменик претседателот задолжен за ИПА ќе се грижи да се обезбеди националното кофинансирање за ИПА проектите.

Табела 23: Зајакнување на институциите што ја имплементираат Стратегијата¹² – трошоци

Мил. Евра (2008 цени)	Грантови				Сопствено учество	Вкупно
	Централен буџет	ИПА	Други донатори (грантови)	Вкупно грантови		
2009	0.20	-	-	0.20	-	0.20
2010	0.20	-	-	0.20	-	0.20
2011	1.03	2.00	0.50	3.53	-	3.53
2012	0.87	1.00	1.00	2.87	-	2.87
2013	0.37	-	0.50	0.87	-	0.87
2014 и понатаму	-	-	-	-	-	-
Вкупно	2.67	3.00	2.00	7.67	-	7.67
<i>Застапеност¹</i>	34.8%	39.1%	26.1%	100.0%	0.0%	100.0%

¹² Покрива дополнителни оперативни трошоци за спроведување на Стратегијата и финансирање на тимот за управување со квалитетот.

III.7 Задачи на институциите задолжени за спроведување на “Националната Стратегија за инвестиции во животната средина”

Задачите кои треба да се исполнат со цел да се постигнат оптимални резултати при управувањето со проектниот циклус се разработени во повеќе прирачници. Пример за тоа е и најновиот прирачник подготвен од страна на ОЕЦД во 2007 год.¹³ Следејќи ги овие упаства задачите се алоцирани одвоено за трите главни извори на финансирање: ИПА, проекти кои не се финансирани преку ИПА компонентата и водовод / третман на отпадни води.

Од институционална гледна точка неопходно е да се изврши разграничување на функциите при спроведувањето на Стратегијата за следните организациони форми:

МЖСПП-Стр	Одделение за стратешко планирање (во формирање)
МЖСПП-Ин	Одделение за инвестирање (постојно)
МЖСПП-М	Министер
МЖСПП-Ко	Контролна единица (да се воспостави)
МЖСПП-ИПА	ИПА Одделение (нецелосно)
CFCD	Одделение за Централно финансирање и склучување на договори
Координационо тело	Меѓу министерско (експертско / техничко) тело
Мониторинг	Тело за мониторинг креирано од страна на Секретаријатот за Европски интеграции (Заменици Министри од надлежните министерства)
МТВ	Одделение за станбено-комунални работи, во кое треба да се подвојат функциите на стратешко планирање, избор на проекти, нивно одобрување, спроведување, мониторинг, евалуација, како и контрола врз спроведувањето на овие функции.

¹³ Види <http://www.oecd.org/dataoecd/10/63/38786197.pdf>

На следната табела се утврдени одговорностите на различните институции во текот на спроведувањето на Стратегијата.

Табела 24: Одговорности за спроведување

Задача/одделение	ИПА	Други	Водоводи / канализација
Стратешко планирање			
Измени и дополни на Стратегијата	МЖСПП-Стр	МЖСПП - Стр	МЖСПП +МТВ
Извештај за спроведување на Стратегијата	МЖСПП - Стр	МЖСПП - Стр	МТВ
Формулирање на барањата/критериумите и упатство за усогласување со овие барања за потребите на системот за управување со квалитет	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Идентификација на проекти			
Редовен или ограничен конкурс (за првите три-до пет селектирани приоритетни проекти)	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Прием на апликации, усогласување со барање 1 и мобилизирање на тимовите за управување со квалитет	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	??
Проверка на податоците од апликацијата	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Проверка на усогласеноста со поставените барања / критериуми	QM	МЖСПП	??
Оценување			
Техничко оценување на подготвеноста на проектниот документ	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Финансиско оценување на проектниот документ	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Процера на усогласеноста со барањата / критериумите за дадената проектна фаза	Упр. Со кв.	Упр. Со кв	??
Избор			
Конечна потврда на изборот	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Известување за изборниот процес	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Подготвување на документот на одлуката за избор во име на Замениците Министри	Тело за координација (техничко експертско тело)		
Одобрување на изборот			
Проверка на извештаите за изборниот процес	Тело за координација		
Коментари и забелешки на изборниот процес	Тело за координација		
Подготвување на финален документ за одобрување на изборот	Тело за координација		
Извештај за процесот на конечниот избор на проекти	Тело за координација		
Спроведување			
Договор со изведувачи	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Проверка на усогласеноста со барањата/критериумите	Упр. Со кв	Упр. Со кв	??
Проверка на фактури (МЖСПП - ИПА)	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ко	МТВ
Исплата	ЦСФЦД	МЖСПП -Ко	МТВ
Контрола на спроведување на проектот			
Ненајавени теренски посети за проверка на фактури и извештаи	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ко	МТВ
Мониторинг врз подобрувањата во животната средина како	Мониторинг	МЖСПП -Ко	МТВ

Задача/одделение	ИПА	Други	Водоводи / канализација
резултат на проектот			
Известување	Мониторинг	МЖСПП -Ко	МТВ
Контрола на целокупните функции во системот			
Контрола на процесот на оценување (проверка на најмалку 10% од извештаите)	Мониторинг	МЖСПП -Ко	МТВ
Контрола врз извршените проценки за подобрувањата во животната средина како резултат на проектот	Мониторинг	МЖСПП -Ин	МТВ
Контрола на тимовите за Управување со квалитет	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Политики за информирање			
Информации доставени до линиските министерства за спроведувањето на Стратегијата, за секој проект поединечно и во форма на резиме	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Информирање на потенцијалните апликанти за претстојните инвестициони циклуси	МЖСПП - ИПА	МЖСПП -Ин	МТВ
Информирање на меѓународната донаторска заедница со цел привлекување на дополнителни финансиски средства	МЖСПП - Стр	МЖСПП - Стр	МТВ
Обука и мониторинг врз работата на тимовите за управување со квалитет	Обука со помош на меѓународно финансирање		

Полињата во кои не се утврдени надлежностите упатуваат на тоа дека соодветните институции ќе треба да одредат соодветни служби за спроведување на определените функции во целокупниот систем на управување со проектните циклуси.

Во наредниот период ќе се обрне особено внимание на воспоставувањето и зајакнувањето на утврдените функции, со цел спроведување на Стратегијата во согласност со ЕУ стандардите за управување со проектен циклус.

IV. Анекси